(इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

दिल्ली स्टॉक एक्सचेंज एसोसिएशन लि.

वि .

आयकर आयुक्त , दिल्ली

(न्या. जे. एल. कपूर, न्या. एम. हिदायतुल्ला आणि न्या. जे. सी. शहा)

आयकर - करनिर्धारण - शेअर बाजार चालवणारी आणि समभागांचा व्यवहार करणारी कंपनी- सभासद आणि अधिकृत सहाय्यकांची प्रवेश फी- करपात्र उत्पन्न असल्यास.

ज्या उद्देशाने अपीलकर्त्या कंपनीची स्थापना करण्यात आली ती समभाग, रोखे आणि सिक्युरिटीज इ. मधील व्यवसायाला प्रोत्साहन आणि नियमन करणे आणि अशा व्यवसायाच्या व्यवहारास सुलभ करण्यासाठी शेअर बाजाराची स्थापना करणे आणि चालवणे हा होता. त्याचे भांडवल शेअर्समध्ये विभागले गेले ज्यावर लाभांश मिळवता येऊ शकतो. त्याने एक इमारत दिली जिथे त्याच्या देखरेखीखाली आणि नियंत्रणाखाली व्यवसाय केला जाणार होता. तिने एक्स्चेंज च्या आवारात शेअर्सच्या खरेदी-विक्रीचा व्यवहार करण्यासाठी नियम बनवले. करनिर्धारन वर्षात कंपनीच्या प्राप्तीमध्ये सभासद आणि प्राधिकृत सहाय्यकांकडून प्रवेश शुल्क म्हणून मिळालेल्या काही रकमांचा समावेश होता आणि अपीलकर्त्याच्या हाती असलेली ही फी करपात्र उत्पन्न आहे का, असा प्रश्न उच्च न्यायालयात अभिप्रायासाठी विचारण्यात आला होता. उच्च न्यायालयाने या प्रश्नाला होकारार्थी उत्तर दिले. उच्च न्यायालयाने असे मत व्यक्त केली की, अपीलकर्ता म्युच्युअल सोसायटी

नाही, त्याच्या भागभांडवलावर लाभांश मिळवता येतो कोणतीही व्यक्ती भागधारक होऊ शकते, परंतु प्रवेश शुल्क भरल्याशिवाय प्रत्येक भागधारक सभासद नसतो आणि कंपनीचा खरा उद्देश शेअर्सची देवाणघेवाण करणे आणि नफा कमविणे हा होता. इतर गोष्टींबरोबर अर्जदाराचे प्रकरण असे होते की, सभासदत्व शुल्क म्हणून मिळालेली रक्कम कंपनीच्या पुस्तकांमध्ये भांडवल म्हणून दाखविली गेली आहे आणि त्यात नियतकालिकता नाही, त्यामुळे ती निर्धारणातून मुक्त भांडवली प्राप्ती म्हणून मानण्यात यावी.

असा निर्णय देण्यात आला की, उच्च न्यायालयाने दिलेला निर्णय योग्य असून अपील फेटाळले पाहिजे.

अपीलकर्त्याने प्रस्तुत रक्कम काय म्हणून मानली आहे हे पूर्णपणे महत्वाचे नव्हते . तो प्राप्तीचा प्रकार असून करपात्र व्यक्ती ते कशाप्रकारे हाताळतो आहे ते नाही, त्यावरून करपात्रता निर्धारित केली पाहिजे.

अधिकृत सहाय्यकांमुळे मिळणारे शुल्क या न्यायालयाच्या निर्णयात मोडते- आयकर आयुक्त विरुद्ध कलकत्ता स्टॉक एक्स्चेंज असोसिएशन लिमिटेड, (१९५९) ३६ आय. टी.आर. २२२, ते करपात्र उत्पन्न मानले पाहिजे.

सभासदांचे प्रवेश शुल्क करपात्र उत्पन्न आहे की नाही, हा प्रश्न कंपनीच्या व्यवसायाचे स्वरूप, त्याचा नफा आणि त्याचे वितरण संस्थेच्या मेमोरेंडम अँड आर्टिकल्स ऑफ असोसिएशनने जाहीर केल्याप्रमाणे आणि व्यवसाय चालविण्यासाठी बनविलेल्या नियमांवरून ठरवायचा होता. कंपनीचे उत्पन्न इतर कोणत्याही संयुक्त स्टॉक कंपनीप्रमाणे भागधारकांमध्ये वितरित केले जाते आणि प्रवेश शुल्क भरणारे व्यापारी सदस्य आणि भागधारकांची संस्था समान नसल्याचे त्यांनी दर्शविले. त्यामुळे

परस्परतेच्या घटकाचा अभाव होता.

लिव्हरपूल कॉर्न ट्रेड असोशिएशन वि मॉन्क्स, (१९२६) २ के. बी. ११०,. लागू केले.

आयकर आयुक्त, मुंबई शहर विरुद्ध रॉयल वेस्टर्न इंडिया टर्फ क्लब लिमिटेड, [१९५४] एस.सी.आर. २८९ आणि स्टाइल्स वि. न्यूयॉर्क लाइफ इन्शुरन्स कंपनी, (१८८९) २ टीसी ४६०, संदर्भित.

दिवाणी अपिलीय अधिकरिता: १९६० चे दिवाणी अपील क्रमांक १८७ व १९०.

पंजाब उच्च न्यायालयाच्या (सर्किट बेंच), दिल्ली यांनी दिवाणी संदर्भ क्रमांक ६/१९५३ ने २२ जानेवारी १९५७ च्या रोजी दिलेल्या न्यायनिर्णयातून उद्भवलेले अपिल.

अपीलकर्त्यातर्फे वेद व्यासा, एस. के. कपूर आणि के. के. जैन. यांनी बाजू मांडली.

उत्तरवादीसाठी आर. गणपती अय्यर आणि 'डी. गुप्ता' यांनी बाजू मांडली.

१९६० नोव्हेंबर ३०. न्यायालयाचा न्यायनिर्णय न्या. कपूर यांनी दिला होता.-

ही अपीले करपात्र कंपनीने पंजाब उच्च न्यायालयाच्या सामायिक न्यायनिर्णया विरुद्ध आणि आदेशाविरुद्ध आणली आहेत ज्याद्वारे १९५३ च्या सिव्हिल संदर्भ क्रमांक ६ मध्ये चार अपीलांचा निर्णय देण्यात आला होता. अपीले चार करनिर्धारण वर्षांशी संबंधित आहेत, १९४७-४८, १९४८-४९, १९४९-५० आणि १९५०-५१. यापैकी दोन करनिर्धारण, म्हणजे १९४७-४८ आणि १९४८-४९ या वर्षांसाठी अपीलकर्त्यावर यापुढे नमूद केलेल्या दोन मर्यादित कंपन्यांचे उत्तराधिकारी म्हणून करण्यात आले.

थोडक्यात या प्रकरणाची वस्तुस्थिती अशी आहे की, अपीलकर्ता कंपनी १९४७ मध्ये कायद्याने संस्थापित झाली. तिचा उद्देश इतर गोष्टींबरोबरच चालू कार्य म्हणून दिल्ली स्टॉक अँड

शेअर एक्सचेंज लिमिटेड आणि दिल्ली स्टॉक आणि शेअर ब्रोकर्स असोसिएशन लिमिटेडचे कामकाज, कार्ये आणि व्यवसाय मिळवायचा होता आणि एक्सचेंज ऑफ .स्टॉक आणि शेअर्स, डिबेंचर्स आणि डिबेंचर्स स्टॉक्स, सरकारी सिक्युरिटीज, रोखे आणि इक्विटीजच्या कुठल्याही वर्णनाच्या व्यवसायाला प्रोत्साहन आणि नियमन करणे आणि त्या दृष्टीने दिल्ली आणि / किंवा इतरत्र स्टॉक एक्स्चेंज ची स्थापना करणे आणि ते चालविणे. त्याचे भांडवल रु. ५,००,००० प्रत्येकी २,००० रुपयांच्या २५० शेअर्समध्ये विभागले गेले ज्यावर लाभांश मिळवता येऊ शकतो. अपीलकर्ता कंपनीने एक इमारत आणि एक हॉल दिला ज्यामध्ये अपीलकर्त्याच्या देखरेखीखाली आणि नियंत्रणाखाली व्यवसाय केला जाणार होता. अपीलकर्त्या कंपनीने एक्स्चेंज आवारात शेअर्सच्या खरेदी-विक्रीचा व्यवसाय करण्यासाठी नियम ही बनवले. सन १९४७-४८ चे एकूण उत्पन्न रु. २९, ३६३/- होते, त्यापैकी प्रवेश शुल्क म्हणून दाखविलेले रु. १५,९७५/- वजा करून परत केलेले उत्पन्न रु. १३,३८८/- होते. त्या वर्षाच्या नफा-तोट्याच्या हिशेबात सभासदांचे प्रवेश शुल्क रु. ९,००० रुपये व प्राधिकृत सहाय्यक प्रवेश शुल्क रु. ६,८७५/- दाखवण्यात आले होते. १९४७-४८ या वर्षाचे निर्धारण करणाऱ्या आयकर अधिकाऱ्याने वजावट नाकारली. त्यानंतरच्या वर्षीचे विवरणपत्र अशाच आधारावर करण्यात आले, पण सन १९४९-५० व १९५०-५१ या वर्षांसाठीच्या विवरणपत्रात प्राप्त झालेल्या प्रवेश शुल्काचा विचार केला नाही, परंतु संचालकांच्या अहवालात अशी प्राप्त झालेली रक्कम थेट ताळेबंदात घेतल्याचे दाखवण्यात आले. मात्र, आयकर अधिकाऱ्याने ते नामंजूर केले आणि अशी मिळालेली रक्कम अपिलकर्त्याने परत केलेल्या उत्पन्नात जोडली.

या आदेशांविरुद्ध अपीले सहाय्यक आयुक्तांकडे नेण्यात आले आणि त्यांनी १९४७-४८, १९४८-४९ आणि १९४९-५० या करनिर्धारण वर्षांच्या संदर्भात कलम ३४ अन्वये केलेले अतिरिक्त

निर्धारण रद्द बातल ठरवले आणि १९५०-५१ या वर्षासंदर्भातील चौथ्या अपिलावर अपीलकर्त्याविरुद्ध निर्णय घेण्यात आला. अपिलीय सहाय्यक आयुक्तांच्या संबंधित आदेशाविरोधात दोन्ही बाजूंनी प्राप्तिकर अपिलीय न्यायाधिकरणाकडे अपील केले आणि न्यायाधिकरणाने अपीलकर्त्याच्या बाजूने सर्व अपिलांमध्ये निर्णय दिला. न्यायाधिकरणाच्या एका सदस्याने असे म्हटले होते की प्रवेश शुल्क म्हणून मिळालेली रक्कम ही प्राप्त झालेल्या रक्कमेचा हेतू होता आणि वस्तुतः भांडवली प्राप्ती म्हणून गणली जाते आणि म्हणूनच ती निर्धारणातून वगळली होती आणि दुसऱ्यांनी असे म्हटले होते की, आवश्यक नियतकालिकता नव्हती त्या रकमा करपात्र नव्हत्या उत्तरवादीच्या सांगण्यावरून पुढील प्रश्नावर उच्च न्यायालयाकडे प्रकरण नमूद करण्यात आले.

करदात्याला मिळणारे सभासद किंवा प्राधिकृत सहाय्यकांचे प्रवेश शुल्क हे ज्यांच्या हातातील करपात्र उत्पन्न आहे का?

उच्च न्यायालयाने उत्तरवादीच्या बाजूने या प्रश्नाचे उत्तर दिले. उच्च न्यायालयाने असे म्हटले की अपीलकर्ता परस्पर संस्था नव्हती आणि म्हणूनच त्याला आयकर भरण्यापासून सूट नव्हती; तिच्याकडे भागभांडवल होते ज्यावर लाभांश मिळवू शकता येतो आणि कोणतीही व्यक्ती शेअर खरेदी करून कंपनीचे भागधारक बनू शकते परंतु प्रत्येक भागधारक सदस्य म्हणून नावनोंदणी, प्रवेश किंवा निवड झाल्याशिवाय सदस्य होऊ शकत नाही आणि प्रवेश शुल्क म्हणून 250 रुपये रक्कम भरतो. सदस्य झाल्यावर त्याला सदस्यत्वाचे सर्व अधिकार आणि विशेषाधिकार वापरण्याचा अधिकार होता. स्टॉक एक्स्चेंज म्हणून व्यवसाय करणे आणि नफा कमावणे हा कंपनीचा खरा हेतू असल्याचेही त्यात आढळून आले. त्यामुळे असे मत व्यक्त करण्यात आले की, प्रवेश शुल्क "नफा, आणि व्यवसायाचा नफा, व्यवसाय किंवा व्यवसाय या शब्दप्रयोगांच्या कक्षेत येतो, त्यामुळे उत्पन्न

कायद्याच्या कलम १० (६) अंतर्गत येते, असा पर्यायी युक्तिवाद मांडण्यात आला, त्यावर निर्णय झाला नाही.

श्री. वेद व्यासा यांनी अपीलकर्त्याच्या वतीने युक्तिवाद केला की, अपीलकर्त्या कंपनीचे केवळ २५० सदस्य होते; सभासदत्व शुल्क म्हणून मिळालेली रक्कम कंपनीच्या पुस्तकांमध्ये भांडवल म्हणून दाखविली गेली होती आणि त्यात कोणतीही नियतकालिकता नव्हती आणि म्हणूनच ज्या रकमेला मिळकत म्हणून मानले गेले होते ते भांडवली प्राप्ती मानले गेले पाहिजे आणि म्हणूनच निर्धारणातून सूट दिली गेली असावी. न्यायाधिकरणाच्या आदेशातून हा प्रश्न उद्भवला नाही आणि नवा प्रश्न निर्माण झाला आहे, असे प्रथमत: असे प्रतिपादन करण्यात आले होते, परंतु विधान काढण्याच्या टप्प्यावर असा कोणताही आक्षेप नसल्यामुळे हा आक्षेप व्यर्थ आहे आणि उद्देश पण उच्च न्यायालयात निष्फळ ठरल्यामुळे; किंवा उपस्थित केलेल्या आक्षेपात कोणतीही वैधता आम्हाला दिसत नाही. न्यायालयाच्या निर्णयाची आवश्यकता असलेल्या विवादातील हा एकमेव मुद्दा होता आणि न्यायाधिकरणाने योग्यरित्या संदर्भित केला होता. तेव्हा असा युक्तिवाद करण्यात आला की न्यायाधिकरणाने मान्य केलेल्या किंवा सापडलेल्या तथ्यांच्या प्रकाशात प्रश्नाचे उत्तर दिले पाहिजे आणि अपीलकर्त्याच्या व्यवसायाचे स्वरूप किंवा सदस्यत्वाबाबतचे नियम प्रश्नाचे उत्तर देताना विचारात घेतले जाऊ शकत नाहीत. तो पुन्हा एक न टिकण्यायोग युक्तिवाद आहे. या सर्व बाबींचा विचार न्यायाधिकरणाच्या एका सदस्याने केला होता आणि उच्च न्यायालयाच्या विद्वान न्यायमूर्तींनीही आयकर प्राधिकरणासमोर ठेवलेल्या आणि त्यांच्या आदेशात स्पष्टपणे नमूद केलेल्या आणि अपील कंपनीच्या वतीने तेथे सादर केलेल्या युक्तिवादात पुन्हा उच्च न्यायालयासमोर मांडलेल्या त्या साहित्यावर या प्रकरणाचा निर्णय घेतला होता.

सध्याच्या प्रकरणाच्या परिस्थितीत अपीलकर्त्याने प्रस्तुत रक्कम काय म्हणून मानली याचा विचार करणे पूर्णपणे महत्वाचे नव्हते. करदाते प्राप्त झालेल्या कुठलाही पैसे काय मानतो हे महत्त्वाचे नाही तर प्राप्ती रक्कमेचे स्वरूप काय आहे जे करपात्र असण्यावर निर्णायक ठरते. ह्या रक्कम सभासदांनी प्राधिकृत सहाय्यक म्हणून भरलेली सभासदत्व प्रवेश शुल्क व प्रवेश शुल्क म्हणून अपीलकर्त्याला प्राप्त झाली. नंतरच्या प्रदानाचा संबंध आहे तोवर आयकर आयुक्त विरुद्ध कलकत्ता स्टॉक एक्सचेंज असोसिएशन लिमिटेड [1] या खटल्यात या न्यायालयाच्या निर्णयात येईल; आणि म्हणूनच करपात्र मिळकत आहे. आधीचे, म्हणजे सभासद प्रवेश शुल्क हे अपीलकर्त्या कंपनीच्या व्यवसायाचे स्वरूप, त्याचे मेमोरेंडम आणि आर्टिकल्स ऑफ असोसिएशन आणि कामकाज चालविण्यासाठी बनविलेले नियम यानुसार ठरवावे लागते. अपीलकर्ता कंपनी ही एक संघटना होती जी व्यापार करत होती आणि त्याचा नफा भागधारकांमध्ये लाभांश म्हणून विभागनी योग्य होता. ज्या उद्देशाने अपीलकर्त्या कंपनीची स्थापना करण्यात आली होती तो शेअर्स, स्टॉक आणि सिक्युरिटीज इ. मधील व्यवसायाला प्रोत्साहन आणि नियमन करणे आणि दिल्लीत शेअर बाजाराची स्थापन करणे आणि चालविणे आणि अशा व्यवसायाच्या व्यवहारांना चालना देणे हा कंपनीचा उद्देश होता. हा व्यवसाय लिव्हरपूल कॉर्न ट्रेड असोशिएशन वि. मॉन्क्स[2] मध्ये असाच होता. तसे असेल तर एक असोशिएशन (संस्था), ज्याची स्थापना भागभांडवलासह मका व्यापाराच्या हिताला चालना देण्याच्या उद्देशाने झाली होती, ज्यावर लाभांश जाहीर करण्याचा अधिकार असोशिएशनला देण्यात आला होता. असोसिएशनने कॉर्न एक्स्चेंज मार्केट, न्यूजरूम आणि व्यवसाय करण्यासाठी सुविधा पुरविल्या आणि सदस्यत्व मका व्यापारात गुंतलेल्या व्यक्तींपुरते मर्यादित होते आणि प्रत्येक सदस्याला

1 (१९५९) ३६ आय. टी. आर. २२२
2 (१९२६) २ के. बी. ११०

भागधारक असणे आवश्यक होते आणि प्रवेश शुल्क भरावे लागत होते. असोशिएशनने सभासदांना आणि सुविधांचा वापर करणाऱ्या प्रत्येक व्यक्तीला त्यांनी केलेल्या वापरानुसार वेगवेगळी वर्गणीही आकारली. असोसिएशनच्या बहुतांश प्राप्ती प्रवेश शुल्क आणि वर्गणीतून मिळाल्या होत्या. त्यामुळे असोसिएशनने व्यापार केला नाही आणि तो म्यूचुअल असोसिएशन होता आणि निर्धारण योग्य नफ्याचे करनिर्धारण करताना प्रवेश शुल्क आणि वर्गणीकडे दुर्लक्ष केले जावे, असा युक्तिवाद करण्यात आला. ज्या परस्पर संघटनेचे व्यवहार नफा कमावण्यास अक्षम आहेत, ते व्यापार करतात आणि सभासदांनी भरलेले प्रवेश शुल्क नफ्याची मोजणी करण्याच्या हेतूने असोशिएशनच्या प्राप्तीमध्ये समाविष्ट केले जावे, असे मत मांडण्यात आले. न्या. रॉलेट, पृष्ठ १२१ वर म्हणाले:

"ती रक्कम नफा का नाही हे मला समजत नाही. कंपनीकडे भांडवल आहे ज्यावर लाभांश मिळवता येतो आणि कंपनीकडे अशी मालमत्ता आहे जी अशा वापराच्या फायद्यांसाठी त्याच्या मेम-बर्सकडून प्रदाने मिळविण्याच्या हेतूने वापरली जाऊ शकते आणि एखाद्याला हे विचारण्याचा मोह होतो की नफा त्याच आधारावर का होत नाही, ज्याप्रमाणे नफा रेल्वे कंपनीने मिळवला आहे जी तिच्या स्वतःच्या भागधारकांपैकी एकाला प्रवासाचे तिकट जारी करते किंवा कोणत्याही दराने कंपनीने स्वतःच्या भागधारकांशी केलेल्या व्यवहारातून नफा म्हणून नफा जो व्यवसायाच्या एका ओळीत भागधारकांसाठी मर्यादित आहे.

<u>आयकर आयुक्त, बॉम्बे सिटी विरुद्ध रॉयल वेस्टर्न इंडिया टर्फ क्लब लि.</u>[3] या प्रकरणात या न्यायालयाने परस्परतेच्या तत्त्वाची लागूता नाकारली कारण सदस्यांमध्ये परस्पर व्यवहार नव्हता. योगदानकर्त्यांनी त्यांच्या परस्पर फायद्यासाठी हाती घेतलेले एक सामाईक दायित्व पूर्ण करण्यासाठी

---

3 (१९५४) एस. सी. आर. २८९, ३०८

एकही सामाईक निधी ठेवला नव्हता आणि या कारणास्तव स्टाइल्स व्ही. न्यूयॉर्क लाइफ इन्शुरन्स कंपनी [4] मधील हाउस ऑफ लॉर्ड्सने निर्णय घेतलेला निर्णय लागू नाही.

सध्याच्या प्रकरणात मेमोरँडम ऑफ असोसिएशन (संस्थापन समयलेख) दर्शवितो की, ज्या उद्देशाने कंपनीची स्थापना करण्यात आली ती रोखे, समभाग, रुणपत्रे, रुणपत्र रोखा इत्यादींच्या देवाणघेवाणीच्या व्यवसायाला प्रोत्साहन आणि नियमन करण्यासाठी होती. अपीलकर्त्या कंपनीच्या व्यवसायातून जमा झालेले उत्पन्न कोणतेही असेल तर संयुक्त रोख कंपनीप्रमाणे भागधारकांमध्ये वितरीत करण्यायोग्य होते. आर्टिकल ऑफ असोसिएशन (संस्थापन नियमावली) नुसार भागधारक आणि रोखे बाजार च्या सदस्यांचा समावेश होता आणि अपीलकर्त्या कंपनीच्या नियम आणि अनियमानुसार 'सदस्य' म्हणजे व्यक्ती, भागीदारी संस्था, कंपन्या, महामंडळे किंवा कोणत्याही निगम निकाय रोखे बाजार (शेअर बाजार) च्या यादीत असू शकते त्याप्रमाणे संस्थापनाच्या नियमावलीमध्ये कलम ७ आणि ८ मध्ये आणि संचालक मंडळाद्वारे सदस्यांच्या निवडीसाठी तरतूद करण्यात आली होती आणि नियम ९ आणि १० मध्ये या सदस्यांच्या निवडीची कार्यपद्धती नमूद केली होती. प्रवेश शुल्क हे संस्थापनाच्या नियम आणि उपनियमांनुसार निवडलेल्या व्यापारी सदस्यांद्वारे देय होते, जे एकटे त्यांच्या सहयोगींसह संस्थापनातील रोखे आणि समभागामध्ये व्यवसाय करू शकतात. म्हणून, प्रवेश शुल्क भरणारे व्यापारी सदस्य आणि ज्या भागधारकांमध्ये नफा वाटला गेला त्यांची संख्या एकसारखी नव्हती आणि त्यामुळे परस्परतेचा घटकाचा अभाव होता. कंपनीच्या व्यवसायाचे स्वरूप आणि नफा आणि त्याचे वितरण हे निर्धारक घटक आहेत आणि या प्रकरणात असे दर्शविण्यात आले नाही की अपीलकर्त्यांचा व्यवसाय लिव्हरपूल कॉर्न ट्रेड

4 (१८८९) २ टी. सी. ४६०

असोसिएशन वि. मोन्क्स या प्रकरणात चालू असल्येल्या व्यवसायापेक्षा खूप वेगळा होता.

आमच्या मते उच्च न्यायालयाचा निकाल योग्य आहे आणि त्यामुळे अपील खर्चासह फेटाळल्या जातात. एक सुनावणी शुल्क.

अपील फेटाळले.

****

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

****